

Update participatieplan project Net op zee Nederwiek 3

Fase: Publicatie van Integrale Effectenanalyse en Milieueffectrapport fase 1 tot en met terinzagelegging van ontwerp-Projectbesluit en ontwerp-vergunningen en ontwerp-ontheffingen

Looptijd: September 2024 t/m januari 2026

Publicatie 20 september 2024

Inhoudsopgave

Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

1. Inleiding	4
1.1 Geactualiseerd participatieplan	4
1.2 Voor wie is dit plan?	4
1.3 Wie doet wat?	5
1.4 Onze contactgegevens	5
2. Het project Net op zee Nederwiek 3	6
2.1 Wat houdt het project in?	6
2.2 Waarom is dit project nodig?	8
2.3 Stand van zaken	9
3. Volgende fase van het project	10
3.1 Detaillering VKA, opstellen Projectbesluit en overige besluiten	10
3.2 Activiteiten	11
4. Participatie	12
4.1 Het belang van participatie	12
4.2 Samenhang participatie met andere projecten en initiatieven in de regio	13
4.3 Overzicht participatie in de komende fase	14
4.4 Uw reactie op dit participatieplan is van harte welkom	22
Bijlage 1 Participatieverslag	23
1. Inleiding	23
1.1 Terugblik	23
1.2 Voortbouwen op beschikbare kennis	23
1.3 Participatieproces Noordzee-partijen	23
1.4 Gebiedsgericht werken	24
2. Participatieactiviteiten	24
2.1 Publicatie cNRD en reactiemogelijkheid	24
2.2 Contact met overheden	25
2.3 Overleggen en persoonlijk contact	26
2.4 Thematische en brede stakeholderbijeenkomsten	26
2.5 Inzet van communicatiemiddelen	29
3. Inbreng door omgevingspartijen en opbrengst participatieproces	30
3.1 Zienswijzen op de concept-NRD	30

3.2 Input omgevingspartijen	30
Bijlage 2 Overzicht nationale energieprojecten in Zuid-Holland Zuid en West-Brabant	33
Bijlage 3 Informatiebijeenkomsten IEA en MER fase 1 van Nederwiek 3	35

1. Inleiding

1.1 Geactualiseerd participatieplan

Voor u ligt het geactualiseerde participatieplan van het project Net op zee Nederwiek 3¹ (hierna Nederwiek 3). Voor dit project wordt een nieuwe ondergrondse hoogspanningsverbinding aangelegd van windpark Nederwiek op de Noordzee naar het hoogspanningsnet in Moerdijk of Geertruidenberg. Nederland stapt over op het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, met als doel een CO₂-neutrale energievoorziening in 2050. Het project Nederwiek 3 is belangrijk voor het halen van deze klimaatdoelstelling.

In dit plan leest u hoe TenneT en het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG)² u de komende periode willen informeren en betrekken bij dit project, waar u informatie kunt vinden en hoe u kunt reageren op stukken. Deze periode start met de publicatie van de Integrale Effectenanalyse en het Milieueffectrapport fase 1 (september 2024) en loopt tot de publicatie van het ontwerp-Projectbesluit en overige ontwerp-besluiten (vergunningen en ontheffingen) (voorzien in januari 2026).

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 vertellen we wie wij zijn. Hoofdstuk 2 beschrijft kort wat het project is. In hoofdstuk 3 leggen we uit wat er de komende fase gebeurt en hoe de procedure van Nederwiek 3 er uit ziet. Hoofdstuk 4 gaat in op het participatieproces. In bijlage 1 blikken we terug op participatie in de vorige fase van het project (juni 2023 t/m september 2024). Bijlage 2 geeft een korte toelichting op andere grote energieprojecten in de regio. In bijlage 3 treft u informatie over de informatiebijeenkomsten die wij organiseren rond de terinzagelegging van de Integrale Effectenanalyse en het Milieueffectrapport fase 1.

1.2 Voor wie is dit plan?

Dit plan is voor iedereen die graag wil weten hoe TenneT en het ministerie van KGG omgaan met participatie in de volgende fase van het project. In dit plan leest u hoe u betrokken kunt zijn en hoe wij u informeren. Mist u iets in dit participatieplan of wilt u graag (op een andere manier) betrokken worden bij het project? Laat het ons weten. We bekijken dan samen op welke manier we hier het beste invulling aan kunnen geven.

In dit participatieplan gaan we in op het contact met *omgevingspartijen*. Daarmee bedoelen we partijen die belangen hebben die mogelijk een raakvlak hebben met het project. Afwisselend worden in dit document ook de term *belanghebbenden* en *betrokkenen* gebruikt. In tabel 4 in bijlage 1 treft u een overzicht van de omgevingspartijen die wij tot nu toe geïnformeerd en/of geraadpleegd hebben.

¹ We actualiseren het participatieplan elke projectfase, zodat het zo goed mogelijk aansluit op de betreffende fase. We passen het plan aan op basis van reacties op eerdere versies van het participatieplan, het contact met de omgeving, ontwikkelingen in het project, voortschrijdend inzicht en evaluatie van de voorgaande periode.

² Oorspronkelijk het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK). Bij het aantreden van het nieuwe kabinet is in juli 2024 de naam gewijzigd.

1.3 Wie doet wat?

TenneT en het ministerie van KGG werken nauw samen aan dit project en het bijbehorende participatieproces. TenneT is de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet en van het net op zee. TenneT legt de ondergrondse hoogspanningsverbinding aan tussen het windpark op zee en het elektriciteitsnet op land.

De minister van Klimaat en Groene Groei (KGG) coördineert de besluitvorming van energieprojecten met een nationaal belang. Daarom doorlopen de projecten nu de projectprocedure. De minister van KGG besluit samen met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) op basis van onderzoek en na uitgebreide consultatie van onder andere lokale en regionale overheden, belangenorganisaties en andere belanghebbenden waar en hoe het project Nederwiek 3 wordt gebouwd. Het Projectbesluit en de voor het project benodigde vergunningen en ontheffingen worden gezamenlijk voorbereid. De vergunningen worden door de bevoegde gezagen afgegeven.

1.4 Onze contactgegevens

Uw suggesties en opmerkingen op dit plan zijn van harte welkom. Zo kunnen we nog beter inspelen op uw behoefte aan informatie en contact over het project. Natuurlijk kunt u ook contact met ons opnemen wanneer u een vraag heeft, informatie met ons wilt delen of betrokken wilt worden bij het project. Wij horen het graag en staan u met plezier te woord.

Voor informatie over de inhoud en participatie van het project:

- TenneT TSO B.V.
- Algemeen informatienummer: 0800 – 83 66 388
- Projectwebsite: www.tennet.eu/nl/projecten/net-op-zee-nederwiek-3
- Omgevingsmanager: Liesbeth Eshuis, liesbeth.eshuis@tennet.eu, tel. 06 2577 4812

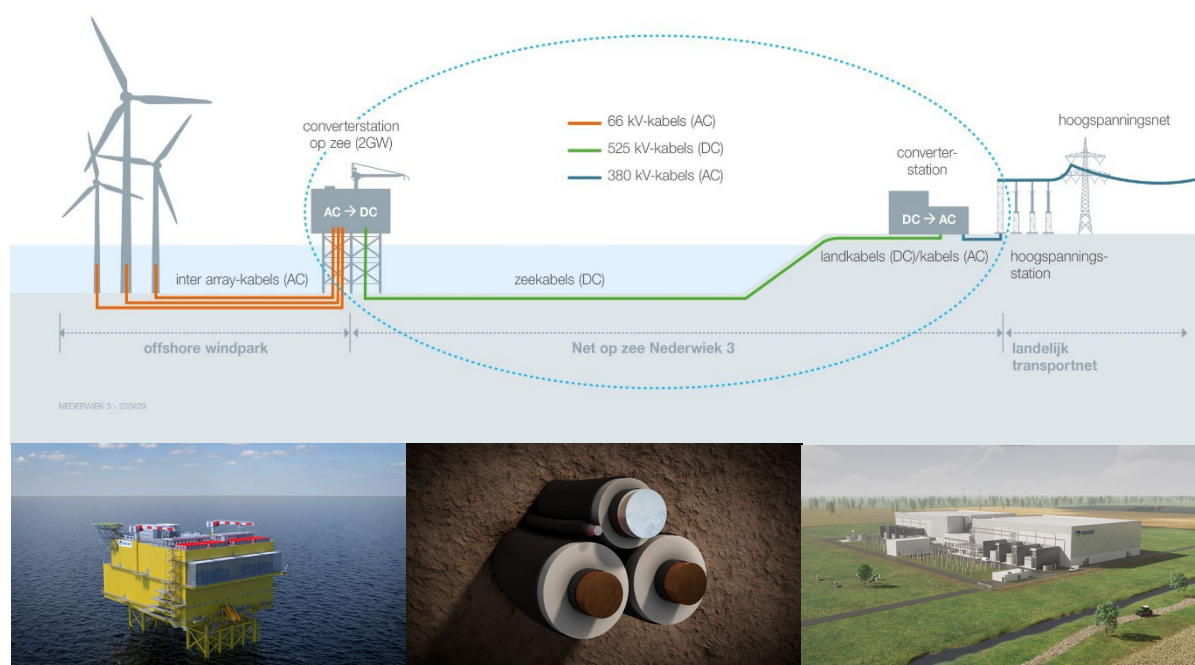
Voor informatie over de procedure, documenten en participatie rond de procedure:

- Bureau Energieprojecten van het ministerie van KGG
- Algemeen informatienummer: 070 – 37 98 979
- Website: <https://www.rvo.nl/nederwiek-3>
- Projectleider ministerie van KGG: Wilma Reerink, w.l.reerink@minezk.nl, tel. 06 5000 4013

2. Het project Net op zee Nederwiek 3

2.1 Wat houdt het project in?

Windenergiegebied Nederwiek ligt ten westen van Noord-Nederland in de Noordzee, op circa 95 kilometer uit de kust. Het is een groot windenergiegebied met ruimte voor drie windparken van 2 gigawatt (GW). 2 GW staat gelijk aan het elektriciteitsverbruik van ongeveer 2 miljoen huishoudens. Om deze windparken aan te sluiten op het landelijke hoogspanningsnet is voor elk windpark een ondergrondse hoogspanningsverbinding naar land nodig. Net op zee Nederwiek 3 is één van de drie hoogspanningsverbindingen die gebouwd worden in windenergiegebied Nederwiek en sluit via Moerdijk of Geertruidenberg aan op het hoogspanningsnet op land³.

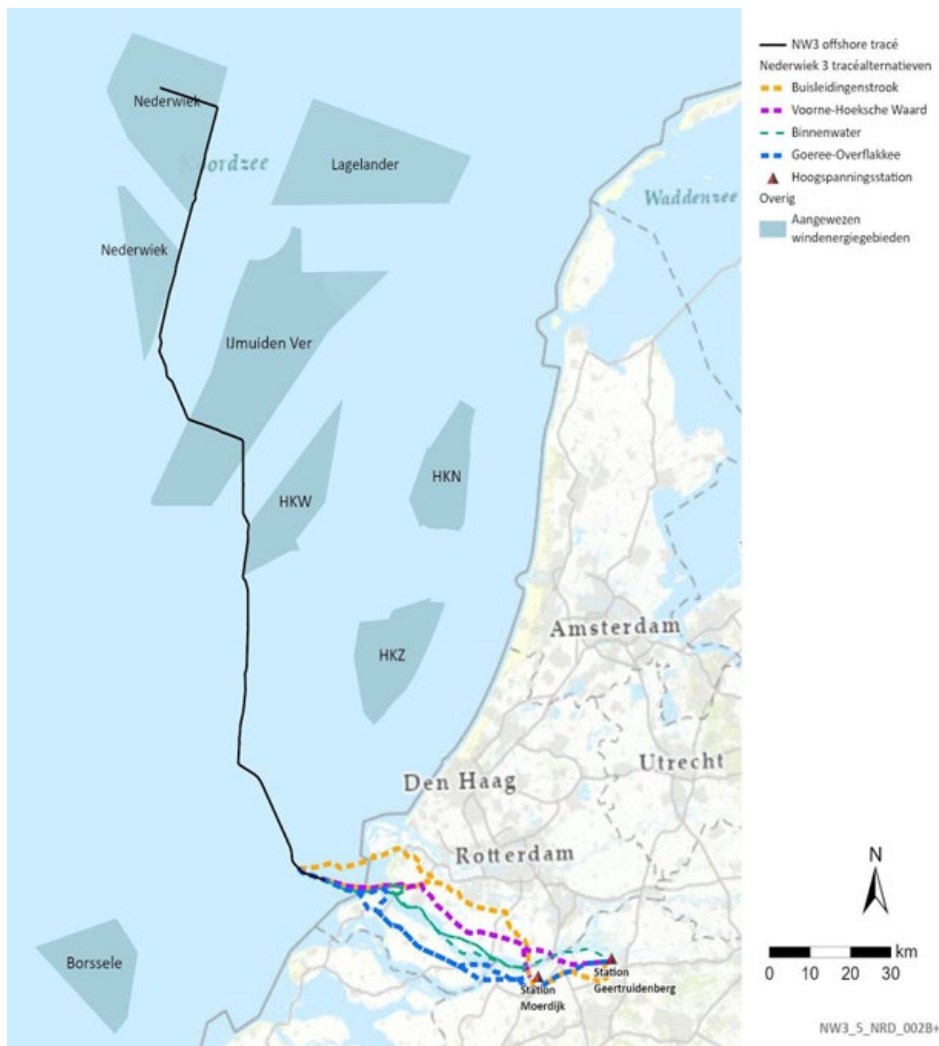

Figuur 1. Schematische weergave van een Net op zee verbinding

³ [Net op zee Nederwiek 1](#) sluit in Zeeland aan op het landelijke hoogspanningsnet. [Net op zee Nederwiek 2](#) sluit via de Maasvlakte aan op het net op land.

De Net op zee verbinding bestaat uit verschillende onderdelen (zie figuur 1)

- Op een platform op zee (converterstation op zee) komt de energie van de windturbines samen. De stroom wordt hier omgezet van 66 kV wisselstroom (AC) naar 525 kV gelijkstroom (DC).
- Via een ondergrondse kabel in de zeebodem en vervolgens door de rivierbodem en/of op land vindt het transport van de energie plaats naar een converterstation op land.
- Op land is een converterstation nodig om de stroom om te zetten van 525 kV gelijkstroom naar 380 kV wisselstroom, zodat het geschikt is voor het landelijk hoogspanningsnet. De oppervlakte van een converterstation is circa 5,5 hectare. De hoogte is 25 meter. De afstand tussen het converterstation en het 380 kV hoogspanningsstation is zo klein mogelijk en maximaal 6 kilometer.
- Vervolgens sluit TenneT het converterstation met een ondergrondse 380 kV wisselstroom verbinding aan op een 380 kV hoogspanningsstation.

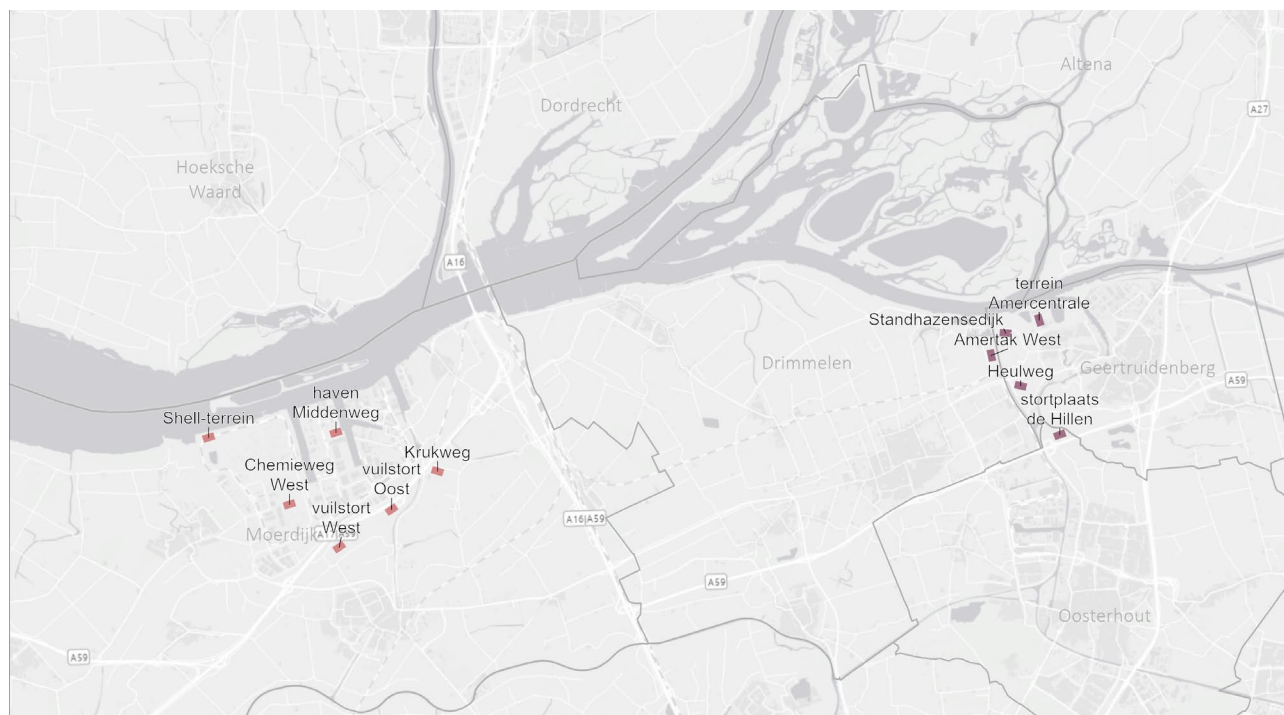

Figuur 2. Tracéalternatieven voor het Net op zee Nederwiek 3

De route vanaf het windpark tot aan de Voordelta volgt de route van de Netten op zee IJmuiden Ver Alpha, IJmuiden Ver Beta, IJmuiden Ver Gamma, Nederwiek 1 en Nederwiek 2. Op zee wordt dan ook één tracéalternatief beschouwd: de Middencorridor (zie figuur 2). Vanaf de Voordelta zijn er vier routes (tracéalternatieven) in beeld tot aan Moerdijk en Geertruidenberg.

Voor het converterstation op land zijn elf locaties in onderzoek (zie figuur 3); zes locaties in de gemeente Moerdijk en vijf locaties die aansluiten op het 380 kV hoogspanningsstation in Geertruidenberg. Drie van deze locaties liggen in de gemeente Geertruidenberg, één in de gemeente Drimmelen en één in de gemeente Oosterhout.

In de Integrale Effectenanalyse en het Milieueffectrapport fase 1 worden de tracéalternatieven en converterstationlocaties nader toegelicht.

Figuur 3. Onderzoeklocaties converterstation

In december 2024 kiest de minister van KGG één tracéalternatief en één locatie voor een converterstation op land.

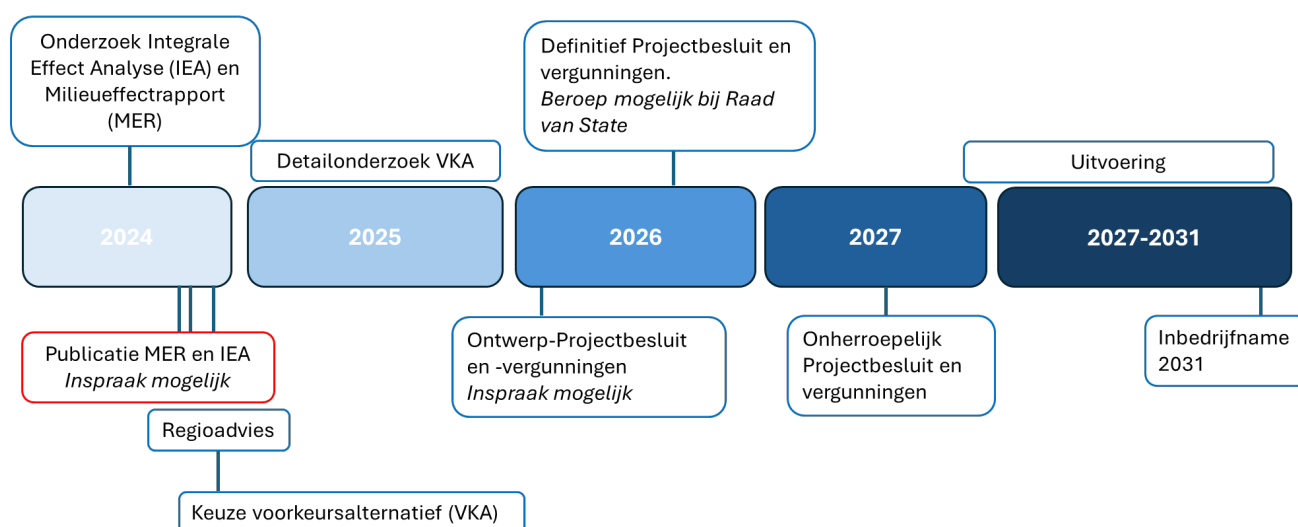
2.2 Waarom is dit project nodig?

Door het gebruik van fossiele brandstoffen zoals olie, aardgas en kolen warmt de aarde op en verandert ons klimaat. Om dit tegen te gaan, stapt Nederland over op duurzame energie uit wind, zon en aardwarmte. Voor

deze overstap zijn aanpassingen aan ons elektriciteitsnet nodig. Windenergie op zee wordt de grootste bron van elektriciteit voor Nederland. Nederwiek 3 is één van de projecten die de windenergie naar land gaat brengen.

2.3 Stand van zaken

Figuur 4 geeft een overzicht van de planning van het project en de stappen in de projectprocedure. De publicatie van dit participatieplan valt samen met de publicatie van de Integrale Effectenanalyse en het Milieueffectrapport (MER) fase 1.

Figuur 4. Projectprocedure Nederwiek 3 (in rood aangegeven waar het project staat op het moment van publicatie van dit participatieplan)

Publicatie IEA en MER fase 1

Het afgelopen jaar zijn de vier kabeltracés en de elf converterlocaties verder uitgewerkt en onderzocht. In het milieueffectrapport (MER fase 1) zijn de milieueffecten van de tracés en de locaties in beeld gebracht. Naast het milieueffectrapport is ook een Integrale Effectenanalyse opgesteld (IEA), waarbij naast een samenvatting van de milieueffecten ook de effecten in beeld zijn gebracht op omgevingsbelangen, technische haalbaarheid, kosten en toekomstvastheid. Zo is het mogelijk om de verschillende tracéalternatieven en locaties goed met elkaar te vergelijken.

Tijdens het afgelopen jaar heeft afstemming plaats gevonden met een groot aantal belanghebbenden. Een overzicht van de contacten, de opbrengst en wat we hier mee gedaan hebben vindt u in bijlage 1.

Inspraak mogelijk

De onderzoeken zijn gepubliceerd op 20 september 2024 en liggen ter inzage tot 31 oktober 2024⁴. Iedereen kan hierop een reactie indienen en deze meegeven aan de minister van KGG. U kunt mondeling een reactie indienen op één van de informatiebijeenkomsten (zie bijlage 3), digitaal via de website van Bureau Energieprojecten (www.rvo.nl/nederwiek-3), of per post naar Bureau Energieprojecten, t.n.v. Inspraakpunt Net op Zee Nederwiek 3, Postbus 111, 9200 AC Drachten. Graag uw adres vermelden voor een ontvangstbevestiging.

Keuze Voorkeursalternatief

De minister van KGG kiest eind 2024 waar de kabel wordt aangelegd en waar het converterstation wordt gebouwd. Dit noemen we het voorkeursalternatief (VKA). Dat doet zij in samenspraak met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. De minister neemt dit besluit op basis van alle onderzoeksresultaten, de reacties die daarop zijn ontvangen, het advies van de Commissie mer en het bestuurlijk regioadvies. Met het regioadvies adviseren de betrokken gemeenten en provincies de minister van KGG over een voorkeursalternatief en aandachtspunten die zij mee willen geven voor besluitvorming.

Programma VAWOZ 2031-2040: toekomstige verbindingen

Programma VAWOZ (Verbindingen Aanlanding Wind op Zee) 2031-2040 onderzoekt of er in deze regio in de toekomst meer energie van wind op zee aan land kan worden gebracht. In de onderzoeken voor Nederwiek 3 is daarom ook gekeken naar de mogelijkheid van twee extra ondergrondse hoogspanningsverbindingen ná 2031 richting Moerdijk of Geertruidenberg en twee extra converterstations bij Moerdijk. De keuze van een VKA voor Nederwiek 3 betreft één hoogspanningsverbinding. De onderzoeksresultaten over extra verbindingen worden overgedragen aan programma VAWOZ 2031-2040. Afstemming en besluitvorming over extra toekomstige verbindingen vindt plaats in dit programma.

3. Volgende fase van het project

3.1 Detaillering VKA, opstellen Projectbesluit en overige besluiten

Met de keuze van het Voorkeursalternatief (december 2024) liggen de kabelroute, het converterstation op land en de aansluitlocatie (Moerdijk of Geertruidenberg) op hoofdlijnen vast. De kabelroute op zee van het windenergiegebied tot aan de Voordelta en het zoekgebied voor een platformlocatie op zee zijn reeds bepaald.

Dit participatieplan beslaat de projectfase die loopt van publicatie van de Integrale Effectenanalyse en het Milieueffectrapport fase 1 t/m publicatie van de ontwerp-besluiten (Projectbesluit, vergunningen en ontheffingen). In deze fase wordt het VKA gekozen en vervolgens in meer detail uitgewerkt. We doen detailonderzoek naar de milieueffecten van het VKA (MER fase 2). De locatie voor het platform op zee, de kabelroute en het converterstation worden (technisch) uitgewerkt en mogelijkheden om eventuele nadelige

⁴ Alle rapporten zijn te vinden op www.rvo.nl/nederwiek-3

gevolgen dan wel hinder te voorkomen of te beperken worden verkend en bepaald (mitigatie). Vervolgens worden het ontwerp-Projectbesluit en benodigde ontwerp-vergunningen en ontwerp-ontheffingen opgesteld.

In deze fase wordt het informeren, afstemmen en overleg met regionale bestuurlijke partners, omgevingspartijen en andere belanghebbenden voortgezet. De activiteiten in deze fase (zie paragraaf 3.2) vragen deels een andere betrokkenheid van stakeholders dan in de voorgaande fase (zie hoofdstuk 4).

3.2 Activiteiten

In onderstaande tabel sommen we de activiteiten en werkzaamheden in de volgende fase van het project op. In hoofdstuk 4 beschrijven we hoe we de omgeving hierbij betrekken.

Tabel 1. Overzicht activiteiten volgende fase

<i>Uitvoeren van onderzoeken op zee en op land</i>	Zowel op zee als op land laten we verschillende onderzoeken uitvoeren: denk onder andere aan onderzoek naar opbouw van de zeebodem en de landbodem, naar de aanwezigheid van niet gesprongen explosieven, naar archeologische waarden (zoals scheepswrakken), ecologie. De onderzoeksresultaten worden gebruikt voor het MER fase 2, het Projectbesluit, de vergunningaanvragen, voor de technische uitwerking en voor optimalisaties van het project.
<i>Uitwerking en optimalisatie van het voorkeursalternatief</i>	De resultaten van de onderzoeken gebruiken we om het tracé, platform- en converterstationlocatie verder uit te werken. Dit vertaalt zich o.a. in hoe diep we kabels in de bodem begraven en de bepaling van de exacte route van het tracé. Ook vindt er overleg met belanghebbenden plaats over aandachtspunten en vraagstukken rondom het tracé en de converterlocatie. Deze afstemming leidt tot verdere optimalisatie van het VKA.
<i>Opstellen MER fase 2</i>	We brengen de milieueffecten van het VKA in beeld in meer detail dan in MER fase 1. Het gaat hierbij om effecten op milieu, natuur, bodem, leefomgeving en ruimtegebruik. We maken een onderscheid in effecten op zee en op land, en besteden aandacht aan de zogenaamde cumulatieve effecten die mogelijk in de aanleg- en gebruiksfase ontstaan door de (gedeeltelijke) samenloop met andere grote (energie)projecten.
<i>Vergunningaanvragen opstellen en indienen</i>	Om het project te mogen realiseren zijn vergunningen en ontheffingen nodig. Deze bereiden we voor en vragen we in de komende projectfase aan.

<p><i>Opstellen ontwerp-Projectbesluit (en nemen van het voorbereidingsbesluit)</i></p>	<p>Om de bestemmingen van de hoogspanningsverbinding op land (inclusief converterstation) te regelen, moet een (ontwerp-) Projectbesluit worden opgesteld. Vooruitlopend hierop zal er een Voorbereidingsbesluit⁵ worden genomen. Het Voorbereidingsbesluit wordt na de keuze van het VKA gepubliceerd.</p>
<p><i>Overeenkomsten sluiten met grondeigenaren en erfpachters</i></p>	<p>De komende periode wil TenneT gebruiksovereenkomsten gaan sluiten met eigenaren en erfpachters van gronden waar het tracé overheen loopt. TenneT zal de grond waar het converterstation komt willen aankopen.</p>
<p><i>Onderzoek naar elektromagnetische en thermische beïnvloeding op andere kabels en leidingen</i></p>	<p>Hoogspanningsverbindingen kunnen andere objecten in de nabijheid (kabels, leidingen, installaties, apparatuur etc.) mogelijk elektromagnetisch en thermisch beïnvloeden. TenneT doet hier onderzoek naar, zodat er tijdig maatregelen kunnen worden genomen als er sprake is van ontoelaatbare beïnvloeding. Het onderzoek richt zich vooral op andere kabels en pijpleidingen die gekruist worden en/of parallel liggen.</p>
<p><i>Overeenkomsten sluiten met kabel- en leidingbeheerders op zee</i></p>	<p>Voor het kruisen van andere kabels en leidingen op zee wil TenneT graag overeenkomsten (zogenaamde crossing and proximity agreements) sluiten.</p>

4. Participatie

In dit hoofdstuk lichten wij toe hoe belanghebbenden betrokken en geïnformeerd worden. In paragraaf 4.1 zetten we kort uiteen waarom we de omgeving nauw en vroegtijdig bij het project betrekken. In paragraaf 4.2 beschrijven we de samenhang met ander grote projecten. Paragraaf 4.3 licht de participatieactiviteiten in de komende periode toe.

4.1 Het belang van participatie

Nederwiek 3 is belangrijk voor de verduurzaming van Nederland, maar ook ingrijpend omdat het project de belangen van betrokkenen in de omgeving raakt. Het ministerie van KGG en TenneT vinden vroegtijdige participatie daarom belangrijk. Uit eerdere projecten en uit de eerste fase van Nederwiek 3 weten we dat intensieve afstemming met de omgeving veel waardevolle informatie oplevert en het mogelijk maakt om in het project rekening te houden met belangen en wensen van partijen die op enigerlei wijze geraakt worden door het project. Onze ervaring is dat dit leidt tot een betere ruimtelijke inpassing van het net op zee. Ook kunnen er tijdens het participatieproces meekoppelkansen (meerwaarde of 'win/win'-situaties) in beeld komen die we mogelijk kunnen benutten.

⁵ In een Voorbereidingsbesluit wordt aangegeven voor welk gebied het projectbesluit wordt voorbereid, waardoor andere activiteiten in dit gebied kunnen worden tegengehouden indien die het gebied minder geschikt maken voor de verwezenlijking van Nederwiek 3. Het Projectbesluit is een bestemmingsplan op Rijksniveau.

Daarnaast hechten we veel waarde aan transparantie over belangen, taken, verantwoordelijkheden en het besluitvormingsproces. We vinden het belangrijk om te weten welke zorgen en vragen u heeft, zodat we hierover met elkaar in gesprek kunnen. Dit is in ieders belang. We informeren de omgeving daarom tijdig over het project en de procedure en bieden iedereen de gelegenheid te reageren. Bij de participatie van dit project hanteren TenneT en het ministerie van KGG de onderstaande uitgangspunten. Hier mag u ons altijd aan houden.

Uitgangspunten voor participatie

1. We kennen de belangen en weten wat er speelt
2. We streven naar een oplossing met waarde voor alle partijen
3. We nemen partijen mee in te maken keuzes en we zijn transparant over afwegingen
4. We hebben een helder verhaal met een duidelijke rol en verantwoordelijkheid
5. We leveren maatwerk per project

4.2 Samenhang participatie met andere projecten en initiatieven in de regio

Naast Nederwiek 3 spelen er in het kader van de energietransitie meerdere grote projecten in de regio. Dat betekent dat belanghebbenden mogelijk geraakt worden door meerdere projecten en aandachtspunten vanuit de omgeving voor meerdere projecten relevant zijn. Daar waar mogelijk en zinvol spelen we hier vanuit Nederwiek 3 in de participatie op in, onder andere door gezamenlijke overleggen met belanghebbenden en door informatie tussen de projecten uit te wisselen.

Op land is er bijvoorbeeld overlap met de nieuwe bovengrondse 380 kV hoogspanningsverbinding die tussen Geertruidenberg en Krimpen aan den IJssel of Crayestein wordt gerealiseerd. De tracécorridors die dit project in onderzoek heeft en de tracéalternatieven van Nederwiek 3 overlappen. In en rond het haven- en industriegebied Moerdijk wordt naast een locatie voor een converterstation ook gezocht naar een geschikte locatie voor een nieuw 380/150/20 kV hoogspanningsstation (project POM 380/150/20 kV). Ook onderzoekt het programma VAWOZ (Verbindingen Aanlanding Wind op Zee) 2031-2040 of er in deze regio in de toekomst meer energie vanuit nog te bouwen windparken op zee aan land kan worden gebracht en of er kansrijke locaties zijn voor elektrolyse. Op zee is er samenhang met de andere Net op zee projecten IJmuiden Ver Alpha, Beta, Gamma, Nederwiek 1 en 2, omdat zij dezelfde kabelroute volgen. In bijlage 2 vindt u meer informatie over de grote energieprojecten in de regio.

De lokale overheden hebben de sterke wens uitgesproken voor een meer integrale aanpak van de verschillende projecten. Binnen de ontwerptafel Powerport Moerdijk werken het Rijk en lokale overheden toe naar een integrale gebiedsgerichte uitwerking voor het gebied van Moerdijk tot en met Geertruidenberg met de scope 2030 en een doorkijk naar 2050. Ook werken het ministerie van KGG en TenneT aan een gebiedsgerichte aanpak. Waar dat kan worden projectplanningen afgestemd, wordt communicatie over de projecten zoveel als mogelijk gezamenlijk uitgevoerd, en worden informatiebijeenkomsten gezamenlijk georganiseerd.

4.3 Overzicht participatie in de komende fase

Vershil met vorige fase

Tijdens de voorgaande fasen, waarin het onderzoeksplan (Notitie Reikwijdte en Detailniveau) is opgesteld en het onderzoek voor MER fase 1 en de Integrale Effectenanalyse zijn uitgevoerd, is veel contact en afstemming met omgevingspartijen geweest. De focus tijdens het onderzoek lag op het scherp krijgen van onderscheidende aandachtspunten tussen de kabeltracés en converterstationlocaties, zodat er een voorkeursalternatief gekozen kan worden. In de betreffende fase is dan ook vooral gesproken met betrokken overheden (provincies, gemeenten, waterschappen, Rijkswaterstaat), grote belangenorganisaties (o.a. natuur-, landbouw-, visserij-, en recreatieorganisaties), bedrijven in de regio (zoals het Havenbedrijf Rotterdam en van Moerdijk en RWE/Amercentrale) en eigenaren van andere kabels en leidingen waar Nederwiek 3 mee kruist (zoals Evides en RRP).

Na keuze van het voorkeursalternatief zal het contact met een aantal van deze partijen ophouden. Het betreft partijen die verbonden zijn aan een kabelroute of locatie voor een converterstation die niet gekozen wordt als voorkeursalternatief. Omgevingspartijen waar wij persoonlijk contact mee hebben worden hierover per mail of telefonisch geïnformeerd.

Veel van de contacten die al lopen en die verbonden zijn aan het voorkeursalternatief zullen voortgezet en - waar nodig of gewenst - geïntensiveerd worden. Daarnaast zal een aantal nieuwe overlegstructuren opgericht worden, zoals een regulier vergunningenoverleg. Ook zal het contact met individuele grondeigenaren geïntensiveerd worden. Hieronder wordt dit nader toegelicht.

De participatieactiviteiten in de komende periode worden in de volgende paragrafen beschreven:

- Samenwerking en afstemming (zie paragraaf 4.3.1)
- Vergunningenoverleg (zie 4.3.2);
- Voorbespreking Projectbesluit (zie 4.3.3);
- Inspraak: reactie indienen (zie 4.3.4);
- Informatie vinden en ontvangen over het project en de procedure (zie 4.3.5).

4.3.1 Samenwerking en afstemming

We verwachten de komende periode in gesprek te gaan met een groot aantal omgevingspartijen rondom de volgende onderwerpen:

Optimalisatie VKA en afstemming over aandachtspunten en raakvlakken met omgevingspartijen

We gaan met omgevingspartijen in gesprek voor optimalisatie van het voorkeursalternatief en afstemming over aandachtspunten en raakvlakken. Het doel is om tot efficiënte ruimtelijke inpassing te komen, samen mogelijkheden voor minimaliseren/mitigeren van effecten te verkennen, en eisen op te halen die aan de aannemer meegegeven moeten worden, zoals eisen met betrekking tot bereikbaarheid en hinder tijdens de realisatiefase. Dit kunnen 1-op-1 gesprekken, werksessies met een aantal partijen rond een bepaald thema of issue, of grotere bijeenkomsten zijn. Overleggen kunnen plaats vinden op initiatief van het ministerie van

KGG en TenneT en op verzoek van omgevingspartijen.

Denk aan:

- Afstemmingsoverleggen waarin wij de voorkeuren van TenneT en het ministerie van KGG bespreken met 1 of enkele belanghebbenden met als doel te toetsen of we niets over het hoofd zien;
 - Een voorbeeld is afstemming over eisen en oplossingen met betrekking tot (technisch complexe) kruisingen van het TenneT-kabelsysteem met eigendommen van anderen, zoals primaire keringen van het waterschap, waterwegen van Rijkswaterstaat en kabels en leidingen van onder andere LSNed, Shell en Evides.
 - In gesprek met de Omgevingsdienst en de gemeente waar het converterstation komt over de inpassing van het converterstation op de locatie om tot een aanpak te komen voor het thema 'geluid';
 - Afhankelijk van het gekozen VKA, in gesprek met landbouworganisaties, onder andere de LTO, om tot een participatieaanpak te komen voor het thema 'landbouw' rond onderwerpen zoals aanlegmethoden, cultuur technische standaard en tarieven. Voor natuurthema's, zoals het kruisen van Natura 2000 gebieden, zoeken we de afstemming met natuur- en milieuorganisaties, onder andere om te verkennen hoe nadelige gevolgen beperkt en bij voorkeur voorkomen kunnen worden.
- Ontwerpoverleggen waar we 1 of meer belanghebbende keuzes voorleggen die we nog moeten maken en waarbij we hun input willen ophalen vóór we die keuze maken
 - Een voorbeeld zijn ontwerpessies om wensen op te halen van (vertegenwoordigers van) omwonenden, lokale belangenorganisaties en de gemeente met betrekking tot landschappelijke inpassing van het converterstation;
 - Afstemming over tracering bij lokale aandachtspunten (zie aandachtspuntenkaarten, te vinden op www.tennet.eu/nl/projecten/net-op-zee-nederwiek-3 en als bijlage bij de IEA), om samen tot een goede tracering te komen;
- Informatieve overleggen, waarin we een toelichting geven op een specifieke onderwerp aan 1 of enkele belanghebbenden, en waarin we de achtergronden van onze keuze toelichten
 - Denk aan toelichtende presentaties voor dorps- of gemeenteraden.
- Periodieke voortgangsoverleggen
 - Naar verwachting in ieder geval met de gemeente waar het converterstation komt.

Met grondeigenaren, erfpachters en rechthebbenden tot overeenkomsten komen

TenneT gaat in gesprek met grondeigenaren en erfpachters van percelen ter plaatse van het tracé en het converterstation. In eerste instantie ten behoeve van bodem- en veldonderzoek (waar nodig) langs het kabeltracé en ter plaatse van het converterstation. Om deze onderzoeken uit te mogen voeren is toestemming nodig van de grondeigenaren. Zij worden hiervoor door TenneT benaderd. In betredingstoestemmingen worden afspraken opgenomen met betrekking tot de onderzoeken en het betreden van het land. In tweede instantie om in goed overleg te komen tot privaatrechtelijke overeenkomsten over grondgebruik en vergoedingen ter plaatse van het kabeltracé.

Ook met eigenaren van kabels en leidingen met een recht van opstal vindt overleg plaats om tot afspraken te komen, vastgelegd in overeenkomsten.

Stakeholders informeren over elektromagnetische en thermische beïnvloeding

TenneT laat onderzoek uitvoeren naar de mate van elektromagnetische en thermische beïnvloeding op andere objecten en infrastructuur. Indien de normen worden overschreden, worden maatregelen bepaald om dit op te lossen. Voor Nederwiek 3 wordt in 2025 een eerste risico-inventarisatie uitgevoerd. De resultaten worden met de betrokken stakeholders gedeeld.

Sluiten van overeenkomsten met offshore kabel- en leidingbeheerders

Op zee kruist het tracé andere kabels en leidingen (gas, olie, telecom etc.). Soms is er sprake van parallellegging. De afstemming met deze beheerders op zee is sinds 2021 gaande en verkeert in een afrondende fase. Dit wordt vastgelegd in zogenaamde crossing and proximity agreements. Hierin staat o.a. hoe de kruising technisch wordt gerealiseerd en hoe er om wordt gegaan met aansprakelijkheden. Deze gesprekken worden gelijktijdig gevoerd voor de net op zeeprojecten IJmuiden Ver Alpha, IJmuiden Ver Beta, IJmuiden Ver Gamma, Nederwiek 1, Nederwiek 2 en Nederwiek 3 daar waar door parallellegging meerdere tracés dezelfde kabels en leidingen van derden kruisen.

Op land en de binnenwateren worden dergelijke crossing and proximity agreements niet afgesloten. Met kabel- en leidingeigenaren op land en in de binnenwateren worden separate afspraken gemaakt over kruisingen en parallelleggingen.

Overleg op ambtelijk en bestuurlijk niveau

Tijdens het gehele planproces organiseert het ministerie van KGG regio-overleggen op ambtelijk en bestuurlijk niveau met de betrokken overheden. Na keuze VKA worden de overleggen voortgezet met de overheden die betrokken zijn bij het voorkeursalternatief. Deelnemers zijn gemeenten, provincies, waterschappen en Rijkswaterstaat. In de overleggen wordt onder andere afgestemd over planning, betrokkenheid van de regionale overheden en inhoudelijke zaken die alle deelnemers aangaan. Het ministerie van KGG organiseert deze overleggen en TenneT verzorgt inhoudelijke toelichting. Daarnaast vindt, wanneer daar behoefte aan is, rondom de procedurele mijlpalen, bestuurlijk overleg plaats.

Elke gemeente heeft ook zijn eigen aandachtspunten (zie o.a. aandachtspuntenkaarten). Over specifieke onderwerpen vindt individueel overleg met gemeenten plaats, zoals lokale ontwikkelingen die door Nederwiek 3 gekruist worden. Ook zal er intensiever overleg plaatsvinden met de gemeente waar het converterstation komt.

Informeren van de gemeenteraden

Om de gemeenteraad goed geïnformeerd te houden, ontvangen zij bij belangrijke mijlpalen een brief met een update van de projecten van TenneT in de regio. Indien gewenst geven TenneT en KGG een toelichting tijdens een raadsvergadering. Deze update wordt gegeven samen met de andere grote energieprojecten in de regio.

Communicatiewerkgroep

Op reguliere basis vindt gezamenlijk overleg plaats met de communicatieadviseurs van de betrokken overheden. KGG en TenneT geven een update over de stand van zaken en samen wordt besproken welke vragen er leven, welke onderwerpen extra aandacht nodig hebben, hoe goede communicatie daaraan kan bijdragen en hoe de omgeving bereikt kan worden met de juiste informatie.

Inspelen op behoefte omgeving

Bovenstaand overzicht geeft op hoofdlijnen een beeld van de contactmomenten die we op dit moment voorzien. Afhankelijk van de ontwikkelingen in het project en in de omgeving organiseren we extra overleggen met partijen in de omgeving. Daarnaast spelen we natuurlijk graag in op uw behoefte aan informatie over het project en/of contact met ons. Neemt u hiervoor s.v.p. contact met ons op. Onze contactgegevens vindt u in paragraaf 1.3.

4.3.2 Vergunningenoverleg

Vooroverleg met vergunningverlenende instanties

Om de hoogspanningsverbinding (inclusief converterstation) te kunnen realiseren zijn vergunningen en ontheffingen nodig. Als het voorkeursalternatief bekend is (kabelroute en locatie converterstation) kunnen de vergunningaanvragen voorbereid gaan worden. Voordat we de vergunningaanvragen indienen, bespreken we deze met de verschillende vergunningverlenende instanties (bevoegde gezagen). Zo streven we ernaar dat de aanvragen op het moment van indienen aan de eisen van de bevoegde gezagen voldoen en compleet en duidelijke zijn voor het bevoegd gezag. Een eerste inventarisatie van de benodigde vergunningen en meldingen is opgenomen in tabel 2. Dit wordt de komende maanden verder uitgewerkt en bijgewerkt.

Tabel 2. Eerste inventarisatie van de benodigde vergunningen en meldingen

Vergunning	Vergunningverlenende instanties *
Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit	Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (voorheen LNV)
Omgevingsvergunning Flora en fauna-activiteit	Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (voorheen LNV)
Omgevingsvergunningen beperkingengebiedactiviteit(en) Noordzee en waterstaatwerken RWS	Rijkswaterstaat Zee en Delta (Noordzee / Voordelta) Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid (Zuid-Holland) Rijkswaterstaat Zuid-Nederland (Noord-Brabant)
Omgevingsvergunningen beperkingengebiedactiviteit(en) waterschap	Waterschap Hollandse Delta Waterschap Brabantse Delta
Omgevingsvergunning bouwactiviteit converterstation	Gemeente Moerdijk, Drimmelen, Geertruidenberg of Oosterhout
Omgevingsvergunning / melding milieubelastende activiteit	Gemeente Moerdijk, Drimmelen, Geertruidenberg of Oosterhout ***

(MBA) converterstation	
Omgevingsvergunning / melding milieubelastende activiteit (MBA) platform	Rijkswaterstaat Zee en Delta
Omgevingsvergunning beperkingengebiedactiviteit spoor	ProRail
Omgevingsvergunning beperkingengebiedactiviteit (Rijks-)weg	Gemeente Voorne aan Zee, Nissewaard, Hoeksche waard, Dordrecht, Altena, Geertruidenberg, Oosterhout, Drimmelen, Moerdijk en/of Goeree-Overflakkee **
<p><i>* Aangegeven vergunningverlenende instanties zijn nog onder voorbehoud en mede afhankelijk van uitkomsten van de vergunninginventarisaties, afstemming met bevoegde gezagen, samenloop, coördinatieregels en keuze VKA</i></p> <p><i>** Als een activiteit in meerdere gemeenten wordt uitgevoerd dan wordt meestal de gemeente waar de activiteit 'in hoofdzaak' wordt uitgevoerd als bevoegd gezag gekozen</i></p> <p><i>*** Afhankelijk van de aard en omvang van de milieubelastende activiteit ligt de beoordeling hiervan bij de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant</i></p>	

De bevoegde gezagen stellen vervolgens naar aanleiding van de vergunningaanvragen ontwerpvergunningen en -onthefingen op. Deze worden samen met het ontwerp-Projectbesluit gepubliceerd. Iedereen kan hierop reageren.

Periodiek gezamenlijk vergunningenoverleg

Ter aanvulling op de hierboven genoemde voorbesprekingen zal Bureau Energieprojecten, dat namens het ministerie van KGG de procedure begeleidt, regelmatig een gezamenlijk overleg met alle vergunningverleners organiseren over de voortgang en planning van het vergunningenproces.

4.3.3 Bespreking ontwerp-Projectbesluit

Voor het gedeelte van het project dat binnen gemeentelijk/provinciaal ingedeeld gebied ligt (het gebied gelegen aan de landzijde van gemeentegrenzen of provinciale grenzen) stelt het ministerie van KGG het Projectbesluit op. In het derde kwartaal van 2025 legt KGG een voorontwerp voor aan (bestuurders van) de betrokken overheden. Daarbij wordt ook een aantal adviserende partijen geraadpleegd, waaronder de Rijkdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Ook organiseert het ministerie van KGG het horen van raden en provinciale staten als daar behoefte aan is.

4.3.4 Formele procedure/ inspraak

In de projectprocedure zijn er een aantal momenten waarop u een reactie of zienswijze bij het ministerie van KGG kunt indienen op de stukken die ter inzage liggen. In een zienswijze of reactie kunt u bijvoorbeeld met argumenten aangeven waar u het niet mee eens bent, of welke informatie volgens u mist. Op basis van uw reactie of zienswijze kan besloten worden door het ministerie van KGG om aanpassingen in het project te doen. Waar nodig of gewenst vinden daarover aanvullende gesprekken plaats met belanghebbenden.

In tabel 3 staat op hoofdlijnen de procedureplanning weergegeven van project Nederwiek 3. Hierin staat op welke momenten we volgens de huidige planning de documenten verwachten te publiceren en ter inzage te leggen en hoe u kunt meedenken, bijdragen en inspreken. De lichtgrijs gemarkeerde momenten hebben al plaatsgevonden. In de aankomende fase kunt u een reactie indienen op de IEA en MER fase 1, die ter inzage liggen van 20 september 2024 tot 31 oktober 2024.

Wat gebeurt er met uw reactie op de IEA en MER fase 1?

Alle reacties worden door het ministerie van KGG voorzien van een antwoord en gebundeld in een Reactienota. Hierin staat op welke manier de reactie is meegenomen in het project. De Reactienota wordt samen met het VKA gepubliceerd op www.rvo.nl/nederwiek3. Iedereen die een reactie heeft ingediend, ontvangt hiervan bericht.

De reacties worden meegenomen in de afweging bij de keuze voor een VKA door de Minister van KGG.

Tabel 3. Overzichtstabel met procedureplanning (in licht grijs de stappen die zijn afgerond). Let op, het zijn indicatieve data, gebaseerd op de huidige planning

Periode <i>o.b.v. huidige planning</i>	Procedurestap	Hoe kunt u meedenken, bijdragen en inspreken
30 september t/m 10 november 2022 <i>(afgerond)</i>	Terinzagelegging Voornemen en voorstel voor participatie	Door een reactie in te dienen kunt u meedenken over onder meer het project, routes voor het kabeltracé, de locatie voor het converterstation en hoe u betrokken wilt worden bij het project.
2 juni tot en met 13 juli 2023 <i>(afgerond)</i>	Terinzagelegging concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD = onderzoeksplan) en publicatie van de update van het participatieplan. In de NRD staat wat we gaan onderzoeken (kabelroutes en zoekgebied voor converterstation) en hoe we dat gaat onderzoeken. <i>Publicatie participatieplan</i>	Tijdens de periode van terinzagelegging kunt u een reactie indienen. De stukken liggen 6 weken ter inzage.
28 november 2023 <i>(afgerond)</i>	Vaststellen en publiceren definitieve NRD. De Minister baseert zich bij het vaststellen van de NRD op de ingediende zienswijzen en het advies van de Commissie MER over de concept NRD.	n.v.t.
Eind 2023 t/m september 2024 <i>(afgerond)</i>	Detailing van de tracéalternatieven en locaties voor een converterstation. Onderzoek naar de effecten op het gebied van milieu, omgeving, techniek,	Afstemming met belanghebbenden.

	kosten en toekomstvastheid.	
20 september 2024 t/m 31 oktober 2024	Publicatie van de onderzoeksresultaten: Terinzagelegging Integrale Effectenanalyse (IEA) en MER fase 1 <i>Publicatie update participatieplan</i>	De stukken liggen 6 weken ter inzage. In deze periode kunt u een reactie indienen. De Minister van KGG neemt deze reacties mee in haar keuze voor een voorkeursalternatief (VKA).
December 2024	Keuze voor een voorkeursalternatief, bestaande uit een kabeltracé op zee en op land/binnenwater en keuze voor een locatie van het platform op zee en converterstation op land ⁶ .	n.v.t.
Januari 2025	Publicatie Voorbereidingsbesluit	n.v.t.
Eind 2024 t/m 3e kwartaal 2025	<ul style="list-style-type: none"> • Nadere detaillering voorkeursalternatief • Opstellen MER fase 2 • Opstellen ontwerp-Projectbesluit • Opstellen vergunningaanvragen 	Hoe u kunt meedenken en bijdragen staat beschreven in dit participatieplan.
Oktober 2025	Indienen vergunningaanvragen bij het bevoegd gezag	Met vergunningverlenende partijen vindt in de periode voorgaand aan de aanvragen overleg plaats.
Eerste kwartaal 2026	Terinzagelegging van de volgende stukken: <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp-Projectbesluit en MER fase 2 • Overige ontwerp-besluiten (ontwerpvergunningen en -ontheffingen) en bijlagen (waaronder het MER fase 2) <i>Publicatie update participatieplan</i>	U kunt een zienswijze indienen op het ontwerp-Projectbesluit en de overige ontwerpbesluiten (ontwerpvergunningen en -ontheffingen).
Derde kwartaal	Vaststellen en terinzagelegging	U kunt beroep instellen bij de Raad van State

⁶ Het platform op zee en het kabeltracé op zee startend vanaf het platform tot aan de Voordelta (het startpunt van de tracéalternatieven) zijn niet onderzocht in MER fase 1. Dat komt omdat in de thematische analyse van de NRD's van Netten op zee Nederwiek 1 en 2 al onderzoek is gedaan naar corridors op zee waar meerdere kabeltracés parallel aan elkaar kunnen liggen. Bundeling sluit aan bij de wens om ruimte op zee efficiënt te benutten. Voor Netten op zee Nederwiek 1 en 2 is op basis van de thematische analyse gekozen voor de 'middencorridor', waarin ook een extra 2GW-verbinding is onderzocht waar Nederwiek 3 gebruik van kan maken. Er zijn sinds de beoordeling voor Netten op zee Nederwiek 1 en 2 geen nieuwe inzichten die aanleiding geven voor een nieuwe of aanvullende beoordeling of afweging. De overwegingen voor tracéoptie 'midden' voor Netten op zee Nederwiek 1 en 2 zijn dan ook geldig voor het tracé van Net op zee Nederwiek 3.

De huidige route van het kabeltracé op zee tot aan de Voordelta staat hiermee al vast voor het toekomstige VKA van Net op zee Nederwiek 3. Het platform dient gerealiseerd te worden op een positie in het centrum van het windenergiegebied. Op dit moment is er een zoekgebied voor een platformlocatie bekend (zie alternativedocument in bijlage IV van MER fase 1). De exacte platformlocatie wordt bepaald in MER fase 2. In MER fase 2 wordt het gehele VKA met alle onderdelen onderzocht.

2026	definitief Projectbesluit en overige besluiten (vergunningen en ontheffingen) en bijlagen	tegen het Projectbesluit en de overige besluiten (vergunningen en ontheffingen)
Medio 2027	Onherroepelijk projectbesluit en vergunningen	Uitspraak Raad van State na behandeling van mogelijke beroepen

4.3.5 Informatie over project en procedure

Naast de hierboven genoemde participatieactiviteiten houden we de omgeving via onderstaande communicatiemiddelen op de hoogte van de voortgang van het project en de procedure. Uw opmerkingen, vragen en suggesties naar aanleiding van onze informatie en ook over onze manier van communiceren zijn altijd van harte welkom.

Websites

Het project heeft twee websites:

- www.tennet.eu/nl/projecten/net-op-zee-nederwiek-3. Dit is de projectwebsite met informatie (wie, wat, waar en waarom) over Nederwiek 3, nieuwsberichten en onze contactgegevens. Bekijk op de site de digitale projectenkaart en zoek op uw eigen adres.
- www.rvo.nl/nederwiek-3. Hier staat informatie over de procedure en de besluitvorming. U vindt hier ook documenten, zoals de IEA en het MER, en te zijner tijd de (ontwerp-)besluiten.

De website www.windopzee.nl biedt een overzicht van de verschillende programma's van de Rijksoverheid over windenergie op zee, de windenergiegebieden, de windparken en de netten op zee.

Social media

Nederwiek 3 maakt gebruik van de social media kanalen van TenneT⁷. Daarnaast zetten we social media campagnes in om de omgeving zo doelgericht mogelijk op de hoogte te houden van mijlpalen en inspraakmogelijkheden gedurende het project.

Digitale nieuwsberichten

We versturen regelmatig nieuwsberichten over het project en de procedure. U kunt zich aanmelden voor deze berichtenservice op www.tennet.eu/nl/projecten/net-op-zee-nederwiek-3. Zodra er een nieuwsbericht op de website wordt geplaatst, ontvangt u deze per e-mail en blijft u op de hoogte van de laatste stand van zaken van het project.

Verzorgen van presentaties

Op verzoek verzorgen we presentaties, bijvoorbeeld aan gemeenteraden en belangenorganisaties over de

⁷ Social media kanalen van TenneT: Instagram: <https://www.instagram.com/tennetso>, LinkedIn: <https://www.linkedin.com/company/tennet-tso-by>, X: <https://x.com/tennetso>, Facebook: <https://www.facebook.com/TenneTTSO> en Youtube: [We are TenneT \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/WeareTenneT)

voortgang van het project of over specifieke onderwerpen. Indien uw organisatie interesse heeft in een presentatie of toelichting dan vernemen we dat graag en zullen we de mogelijkheden met u bespreken.

Informatiebijeenkomsten tijdens de terinzagelegging

Op momenten in de procedure waar inspraak mogelijk is, organiseren het ministerie van KGG en TenneT informatiebijeenkomsten. De bijeenkomsten zijn opgezet als een informatiemarkt met vrije inloop. Op posters, in folders en op schermen vindt u informatie over het project. Er zijn medewerkers van TenneT en het ministerie van KGG aanwezig voor toelichting en om uw vragen te beantwoorden. Deze bijeenkomsten worden waar mogelijk gezamenlijk met de andere nationale energieprojecten in de regio georganiseerd.

In bijlage 3 vindt u een overzicht van de informatiebijeenkomsten die georganiseerd worden rond de terinzagelegging van de IEA en MER fase 1 van Nederwiek 3.

Communicatie via de media en communicatiekanalen van andere organisaties

We informeren lokale en regionale media en pers met nieuwsberichten over het project zodat zij hier (desgewenst) aandacht aan kunnen besteden in hun bladen en op hun nieuwssites. Wanneer we stukken ter inzage leggen waarop u kunt reageren dan plaatsen we advertenties in huis-aan-huisbladen en de Staatscourant. Meestal plaatsen ook andere organisaties, zoals gemeenten, onze nieuwsberichten en/of social media berichten op hun communicatiekanalen.

4.4 Uw reactie op dit participatieplan is van harte welkom

We actualiseren het participatieplan eens per projectfase. Het volgende plan verschijnt volgens de huidige planning begin 2026, bij de terinzagelegging van het Ontwerp-Projectbesluit, MER fase 2 en de overige ontwerp-besluiten.

Heeft u na het lezen van dit plan vragen of suggesties voor verbetering? Dat horen we graag. Zie onze contactgegevens in paragraaf 1.4.

Bijlage 1 Participatieverslag

1. Inleiding

1.1 Terugblik

In dit verslag blikken we terug op de participatie⁸ in het project Net op zee Nederwiek 3 vanaf de publicatie van de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD/onderzoeksplan, 2 juni 2023) tot nu toe: welke activiteiten zijn ondernomen, wie hebben we gesproken, welke inbreng hebben betrokkenen geleverd en wat hebben we daarmee gedaan.

De voorgaande fase, waarin de NRD is vastgesteld en de onderzoeken voor MER fase 1 en de Integrale Effectenanalyse zijn uitgevoerd, stond in het teken van het informeren van omgevingspartijen over het project, het verzamelen van informatie en het scherp krijgen van bijzonderheden en *onderscheidende* aandachtspunten tussen de tracéalternatieven en converterstationlocaties. Met *onderscheidend* wordt bedoeld dat het aandachtspunten betreft die een verschil weergeven tussen de tracéalternatieven en de converterstationlocaties die in MER fase 1 zijn onderzocht. Dit betekent dat vooral op hoofdlijnen naar de tracéalternatieven en converterlocaties is gekeken. In deze fase is daarom vooral gesproken met overheden, belangenorganisaties en grote bedrijven, zodat er mede op basis van de verzamelde omgevingsinformatie een keuze voor een voorkeursalternatief (VKA) gemaakt kan worden.

1.2 Voortbouwen op beschikbare kennis

De tracéalternatieven van Nederwiek 3 zijn eerder onderzocht voor de projecten Net op zee IJmuiden Ver Alpha en (deels) voor IJmuiden Ver Beta. Voor deze projecten zijn destijds andere aansluitlocaties gekozen (Borssele en Maasvlakte). Vanuit het Rijk is besloten om een aansluiting in Geertruidenberg of Moerdijk nogmaals te onderzoeken. Voor de participatie rondom Nederwiek 3 maken we gebruik van de opgedane kennis, onderzoeksresultaten en contacten met omgevingspartijen vanuit deze eerdere projecten. De voorgeschiedenis van het Nederwiek 3 kunt u nalezen in Bijlage II Alternativedocument van het MER Nederwiek 3. Deze vindt u op www.rvo.nl/nederwiek-3.

1.3 Participatieproces Noordzee-partijen

Vanuit de windenergiegebieden IJmuiden Ver en Nederwiek zijn meerdere Net op zee-verbindingen naar land nodig. De tracés van deze projecten lopen op zee over lange afstanden parallel aan elkaar (de 'middencorridor'⁹) en kennen dezelfde belanghebbenden. Het gaat dan om de projecten Net op zee IJmuiden Ver Alpha, IJmuiden Ver Beta, IJmuiden Ver Gamma, Nederwiek 1 en Nederwiek 2 en Nederwiek 3. Daar waar zinvol en mogelijk is de participatie met de Noordzee-partijen voor de IJmuiden Ver en Nederwiek projecten gecombineerd. Vanuit Nederwiek 3 heeft er daarom geen apart overleg plaats gevonden met de Noordzee-partijen.

⁸ De voorgaande versie van het participatieplan van Nederwiek 3 is op 2 juni 2023 gepubliceerd op de website van [Bureau Energieprojecten](http://BureauEnergieprojecten) tegelijk met de publicatie van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD).

⁹ Voor een toelichting op de middencorridor zie voetnoot 6.

1.4 Gebiedsgericht werken

Verskillende participatieactiviteiten van Nederwiek 3 zijn gecombineerd met participatie in andere nationale energieprojecten in de regio. Gesprekken met omgevingspartijen zijn waar mogelijk en zinvol gecombineerd vanuit meerdere projecten, om de gevraagde (tijds)inzet van partijen te verlagen. Bijvoorbeeld VAWOZ 2031-2040 is regelmatig aangeschoven bij gesprekken van Nederwiek 3 met omgevingspartijen, om ook met elkaar de doorkijk naar mogelijke toekomstige ontwikkelingen te bespreken. Op de informatieavonden van Nederwiek 3 over de concept-NRD waren de overige nationale energieprojecten in de regio met posters en mensen aanwezig (zoals de Delta Rhine Corridor en programma VAWOZ 2031-2040). Het projectteam van Nederwiek 3 was omgekeerd aanwezig op diverse informatieavonden van de andere projecten.

2. Participatieactiviteiten

De omgeving is de afgelopen periode op verschillende manieren over het project geïnformeerd en betrokken. Dit is op de volgende manieren gedaan:

- Publicatie cNRD en reactiemogelijkheid (par. 2.1)
- Contact met overheden (par. 2.2)
- Overleggen en persoonlijk contact (par. 2.3)
- Thematische en brede stakeholderbijeenkomsten (par. 2.4)
- Inzet van diverse communicatiemiddelen (par. 2.5)

2.1 Publicatie cNRD en reactiemogelijkheid

De concept-NRD heeft van 2 juni tot en met 13 juli 2023 ter inzage gelegen. Hierop hebben we 41 zienswijzen ontvangen.

Het aantal bezoekers op de informatieavonden die zijn georganiseerd rond de terinzagelegging van de cNRD was uiteenlopend:

- Gemeente Hoeksche Waard (Strijen): 30
- Gemeente Voorne aan Zee (Vierpolders): 55
- Gemeente Drimmelen (Made): 110
- Gemeente Moerdijk (Zevenbergen): 87
- Gemeente Geertruidenberg (Raamsdonksveer): 40
- Gemeente Goeree-Overflakkee (Sommelsdijk): 19

De cNRD is daarnaast aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer) voorgelegd. De Commissie mer heeft vervolgens op 5 oktober 2023 haar [advies¹⁰](#) over de te onderzoeken milieueffecten voor Net op zee Nederwiek 3 uitgebracht.

¹⁰ <https://www.commissiemer.nl/adviezen/3728>

2.2 Contact met overheden

Ambtelijk en bestuurlijk overleg

Sinds de publicatie van de cNRD hebben er drie ambtelijke overleggen plaats gevonden (17 oktober 2023, 8 april 2024, 27 juni 2024) en twee bestuurlijke overleggen (9 november 2023, 29 augustus 2024). In deze overleggen zijn alle betrokken overheden geïnformeerd over de stand van zaken van het project en de procedure. Er was aandacht voor de zienswijzen op de cNRD en het vaststellen van de NRD, de tussentijdse onderzoeksresultaten van MER en IEA en de aandachtspunten van de overheden daarbij, de planning, de procedure om tot een VKA te komen en het op te stellen regio-advies.

Op 15 juli 2024 heeft een extra bestuurlijk overleg plaats gevonden met de gemeenten Voorne aan Zee en Goeree-Overflakkee, met focus op tracering in/naast de vaargeul (het Slijkgat) in de Voordelta, effect op natuur en het kruisen van de duinen.

Deelnemers aan het ambtelijk en bestuurlijk overleg zijn de gemeenten Geertruidenberg, Moerdijk, Drimmelen, Hoeksche Waard, Goeree-Overflakkee, Voorne aan Zee, Oosterhout, Nissewaard en Rotterdam, de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant, de waterschappen Brabantse Delta en Hollandse Delta, Rijkswaterstaat Zee en Delta en Rijkswaterstaat West Nederland-Zuid. Gemeente Altena en gemeente Dordrecht zijn agendalid voor de ambtelijke en bestuurlijke overleggen.

Aanvullend hebben TenneT en het ministerie van KGG met diverse gemeenten aanvullend separaat overleg gevoerd over belangrijke aandachtspunten voor de betreffende gemeenten, zoals de geluidssituatie op de locaties die TenneT in onderzoek heeft voor een converterstation.

Daarnaast zijn op 3 september 2024 in een werksessie vanuit de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk aandachtspunten rondom Nederwiek 3 en andere grote energieprojecten in de regio in samenhang besproken met betrokken overheden.

Veel gemeenten zijn ambtelijk aanwezig geweest op informatieavonden en werksessies.

Contact met vergunningverlenende instanties (bevoegde gezagen)

TenneT heeft contact gehad met diverse bevoegde gezagen (o.a. gemeenten, provincies en Rijkswaterstaat) in het kader van geotechnisch en geofysisch onderzoek dat vanaf juni 2023 heeft plaatsgevonden in het binnenwater (Haringvliet, Hollandsch Diep en Amer), in de Voordelta, en op de Noordzee in de omgeving van het toekomstige windpark. Hier waren diverse ontheffingen, meldingen en vergunningen voor nodig. Het betrof geofysisch onderzoek waarbij metingen van de bodem worden uitgevoerd met diverse (scan- en sonar-) apparatuur vanaf een schip en geotechnisch onderzoek waarbij bodemmonsters genomen werden vanaf een schip.

Communicatieoverleg

Op reguliere basis heeft gezamenlijk overleg plaatsgevonden met communicatieadviseurs van de betrokken

overheden. In deze overleggen gaven het ministerie van KGG en TenneT een update van de stand van zaken en samen werd besproken welke vragen er leefden bij bewoners, welke onderwerpen extra aandacht nodig hadden en hoe de omgeving het beste te bereiken is hierover.

Presentatie gemeenteraad

Op 29 augustus 2024 hebben het ministerie van KGG en TenneT een [presentatie](#) gegeven bij 'De Raad Luistert' in de gemeente Geertruidenberg. Hierbij werd de raad bijgepraat over Nederwiek 3, de nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding Geertruidenberg-Krimpen/Crayestein, programma VAWOZ 2031-2040 en overige TenneT-projecten in Geertruidenberg.

2.3 Overleggen en persoonlijk contact

Tabel 4 geeft een overzicht van de omgevingspartijen waar tot nu toe vanuit het project contact mee is geweest en die wij geïnformeerd of geraadpleegd hebben. Naast deelname van betrokkenen aan één of meerdere van de genoemde activiteiten hebben we een aantal partijen telefonisch gesproken of is er per e-mail contact geweest. Afhankelijk van hun behoefte aan informatie en contact hebben we afgesproken hoe we ze verder over het project informeren en/of betrekken.

Met diverse van de partijen uit tabel 4 is regelmatig afstemmingsoverleg geweest, waaronder:

- (maandelijks) regulier overleg met Rijkswaterstaat over trasering van het alternatief door de binnenwateren en de Voordelta en kruising van waterstaatswerken, met als speciale aandachtspunten onderzoek naar de kruising van de Haringvlietdam, waterkwaliteit/Kaderrichtlijn Water en Elektromagnetisch Veld van het kabelsysteem en mogelijk effect daarvan op trekvisseren;
- Regulier (zeswekelijks) overleg met ZLTO en LTO Noord voor een projectupdate van de projecten Net op zee Nederwiek 3, programma VAWOZ 2031-2040 en de nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding van Geertruidenberg naar Krimpen a/d IJssel of Crayestein. Tijdens deze overleggen werd eveneens afgestemd of een bijpraatmoment met de lokale afdelingen noodzakelijk was.
- Eigenaren van kabels en leidingen over complexe technische kruisingen.

2.4 Thematische en brede stakeholderbijeenkomsten

In de afgelopen fase zijn meerdere grotere bijeenkomsten georganiseerd:

- Diverse expertsessies met Rijkswaterstaat:
 - o Integrale dag, waarbij alle raakvlakken met Rijkswaterstaat-assets en de aandachtspunten van Rijkswaterstaat daarbij met specialisten van Rijkswaterstaat zijn besproken;
 - o Sessie over scheepvaart, met nautisch deskundigen, over aandachtspunten voor scheepvaart bij de aanleg van Nederwiek 3 in de vaargeul of juist daarbuiten;
 - o Sessie over de Voordelta, met specialisten van Rijkswaterstaat. Een presentatie van tussentijdse MER-resultaten en aanlegtechnieken en gesprek over aandachtspunten van RWS daarbij;
 - o Sessies over het effect van Nederwiek 3 op chemische waterkwaliteit (KRW) en Elektromagnetisch Veld (EMV), tussentijdse resultaten van onderzoek, en aandachtspunten en zorgpunten van Rijkswaterstaat.

- Twee landbouwbijeenkomsten, met vertegenwoordigers van landelijke organisaties (LTO en ZLTO) en lokale afdelingen daarvan. De eerste bijeenkomst stond in het teken van kennis maken met het project, aandachtspunten vanuit de sector en vooruitkijken naar het gewenste participatieproces. Tijdens de tweede bijeenkomst zijn de tussentijdse MER-resultaten gepresenteerd en zijn de aandachtspunten van de sector daarbij opgehaald.
- Presentatie over tussentijdse MER-resultaten met betrekking tot natuur, waarbij alle bij het project bekende (lokale en landelijke) natuurorganisaties waren uitgenodigd. Deelnemers waren Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Vogelbescherming, Natuurfederatie Geertruidenberg, Natuurvereniging Hollandse Delta en de Brabantse Milieufederatie. De natuurorganisaties zijn meegenomen in de resultaten, gevolgd door gesprek over aandachtspunten en zorgen van de natuurorganisaties;
- Bijeenkomst over de Voordelta. Deelnemers: Rijkswaterstaat Zee en Delta en Rijkswaterstaat WNZ, Kustwacht, de gemeenten Voorne aan Zee en Goeree-Overflakkee, Havenbedrijf Rotterdam, Natuurmonumenten (namens de natuurorganisaties), Natuurvereniging Hollandse Delta, Visserijvereniging Zuidwest. Tijdens de bijeenkomst zijn tussentijdse resultaten van het MER fase 1 onderzoek gepresenteerd met nadruk op ecologie, morfologie en aanlegmethoden. In gesprek zijn aandachtspunten opgehaald van de partijen.
- Op 2 juli 2024 vond een bredere stakeholderbijeenkomst plaats. Vrijwel alle partijen uit tabel 4 waren uitgenodigd. De opkomst van 36 deelnemers bestond uit een mix van overheden, belangenorganisaties en bedrijven. Tijdens deze bijeenkomst zijn de gasten geïnformeerd over het project en de stand van zaken en de tussentijdse (90%) MER en IEA resultaten. Deelnemers konden hun vragen stellen en er was tijd voor gesprek over aandachtspunten en zorgen. In themasessies is in kleinere groepen ingegaan op aanlegmethoden op land en in het water, op de converterstationlocaties en op programma VAWOZ 2031-2040. De presentaties en het verslag van deze bijeenkomst vindt u op <https://www.tennet.eu/nl/projecten/net-op-zee-nederwiek-3> onder 'Downloads'.

Tabel 4. Overzicht geïnformeerde en/of geraadpleegde omgevingspartijen

(semi-)overheden/ Bevoegde gezagen	Belangenorganisaties (natuur, recreatie, landbouw, visserij)
<ul style="list-style-type: none"> • Provincie Noord-Brabant • Provincie Zuid-Holland • Gemeente Geertruidenberg • Gemeente Drimmelen • Gemeente Oosterhout • Gemeente Moerdijk • Gemeente Voorne aan Zee • Gemeente Nissewaard • Gemeente Hoeksche Waard • Gemeente Goeree-Overflakkee • Gemeente Rotterdam • Gemeente Dordrecht (agendalid) 	<ul style="list-style-type: none"> • LTO Noord • LTO Noord Voorne-Putten • LTO Noord Goeree-Overflakkee • LTO Noord Hoeksche Waard • ZLTO • ZLTO Amerstreek • ZLTO Moerdijk • ZLTO Drimmelen • Nederlandse Kitesurfvereniging (NKV) • Nederlandse Vereniging van Toerzeilers • Watersportverbond regio Delta Noord

- Gemeente Altena (agendalid)
- Rijkswaterstaat West Nederland Zuid
- Rijkswaterstaat Zee en Delta
- Omgevingsdienst Midden- en West Brabant
- Waterschap Brabantse Delta
- Waterschap Hollandse Delta
- Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond
- ProRail
- Kustwacht
- Loodswezen
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- Ministerie van Defensie
- Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk

Bedrijven

- Pure Energie Wind B.V.
- Shell
- Havenbedrijf Moerdijk
- Havenbedrijf Rotterdam
- Stichting La MER
- RWE/ Amercentrale

Kabel en leiding eigenaren

- PPS Pipelines
- Gasunie
- Evides
- Ennatuurlijk
- RRP (Rotterdam-Rijn Pijpleiding)
- LSNed
- DOW Benelux
- RAPL
- Shell Pipeline Services
- Brabant Water

Bewoners

- Enkele particuliere grondeigenaren

- Vissersbond
- Visserijvereniging Zuid West
- Visned
- Staatsbosbeheer
- Natuurmonumenten
- Stichting Duinbehoud
- Stichting de Noordzee
- Natuur- & Landschapsbescherming Goeree-Overflakkee
- Natuurvereniging Hollandse Delta
- Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland
- Stichting Brabantse Milieufederatie
- Brabants landschap
- Zuid-Hollands Landschap
- Vogelbescherming
- Natuurvereniging Hollandse Delta
- Natuurfederatie Geertruidenberg
- Groene Raad/ Ouddorp Kust Ruimte Rust
- Vereniging Verontruste bewoners van Voorne
- Kiemkracht Drimmelen
- Natuurlijk Voorne-Putten
- Recreatieschap Voorne-Putten
- IVN Voorne Putten Rozenburg
- Hoekschevaards Landsch
- Madese natuurvrienden (MNV)
- Agrarische natuurvereniging Drimmelen (& Moerdijk)
- Bijenhoudersgilde Sint Ambrosius Made
- Stichting BEI
- Stichting De AmerkantOp
- Dorpspluktuinen
-

2.5 Inzet van communicatiemiddelen

Websites

De websites zijn aangevuld met actuele informatie.

- Op www.tennet.eu/nl/projecten/net-op-zee-nederwiek-3 is de Projectatlas toegevoegd. Dit is een interactieve, digitale kaart waarop mensen op hun eigen adres kunnen inzoomen;
- Op www.rvo.nl/nederwiek-3 zijn de verslagen van de bestuurlijke overleggen en de documenten die ter inzage liggen beschikbaar.

Mensen kunnen zich op de projectwebsite inschrijven voor de digitale nieuwsbrief.

Communicatie rond publicaties

De vaststelling van de NRD in november 2023 is gecommuniceerd via een bericht op de websites van TenneT en Bureau Energieprojecten, via de nieuwsberichtenservice en via een e-mail van het ministerie van KGG (destijds EZK) aan deelnemers aan het ambtelijke en bestuurlijke overleg.

De publicatie van MER fase 1 en de Integrale Effectenanalyse is breed gedeeld via berichtgeving in de Staatscourant en huis-aan-huis bladen, nieuwsitems op de websites van RVO, TenneT en de gemeenten, en een social media campagne. Hierin zijn mensen uitgenodigd om een informatieavond te bezoeken en een zienswijze op de MER en de IEA te geven.

Aanvullend heeft het ministerie van KGG in het projectgebied in Zuid-Holland en West-Brabant brieven aan bewoners gestuurd, om hen over de terinzagelegging van Nederwiek 3 te informeren en hen uit te nodigen voor de informatieavonden. Het adresbestand voor verzending is vastgesteld op 250 meter aan weerszijden van de tracéalternatieven en de converterstationlocaties van Nederwiek 3, plus woonkernen in de omgeving.

Video met uitleg

Op de RVO-website van Nederwiek 3 zijn twee video's met uitleg beschikbaar: 1) een video (animatie) met uitleg 'Wat is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)', 2) een video met een toelichting op de tracés en converterstationlocaties, uitleg over de IEA en MER fase 1 en resultaten op hoofdlijnen.

Brief voor gemeenteraden

In het voorjaar van 2024 heeft het ministerie van EZK per brief een update aan de gemeenteraden van de gemeente Moerdijk, Geertruidenberg, Drimmelen en Oosterhout gestuurd over de grote energieprojecten in de regio. Ter informatie is de brief ook gedeeld met de gemeenten waar het kabeltracé van Nederwiek 3 mogelijk gaat komen. De brief vindt u op <https://www.tennet.eu/nl/projecten/net-op-zee-nederwiek-3> onder 'Downloads'.

Brief grondeigenaren

Eigenaren van percelen die in onderzoek zijn als mogelijke locatie voor een converterstation hebben in juli 2024 een brief van TenneT ontvangen. In deze brief werden zij op de hoogte gesteld van de onderzoeken en gevraagd om contact met TenneT op te nemen voor een vervolgspraak. In navolging van deze brief is TenneT in gesprek met verschillende grondeigenaren om hen te informeren over het project, aandachtspunten op te halen en toe te lichten hoe het proces er verder uitziet.

3. Inbreng door omgevingspartijen en opbrengst participatieproces

3.1 Zienswijzen op de concept-NRD

Op de concept-NRD zijn 41 zienswijzen ingediend. In de zienswijzen en reacties is onder andere aandacht gevraagd voor de complexe ruimtelijke opgaven die er al liggen en voor effecten op wonen, economie, natuur en landbouw. Ook is extra aandacht gevraagd voor effecten op de lange termijn, voor het beperken/voorkomen van hinder en voor integraliteit van de beoordeling van verschillende nationale energieprojecten die tegelijk in ontwikkeling zijn. De zienswijzen hebben niet geleid tot het toevoegen of afvallen van een route of locatie voor een converterstation. Naar aanleiding van de zienswijzen is besloten extra aandacht te besteden aan een aantal milieuthema's. In een aantal zienswijzen hebben partijen aangegeven betrokken te willen worden. Hier is invulling aan gegeven. De zienswijzen en beantwoording in de [Nota van Antwoord](#) kunt u vinden op de website www.rvo.nl/nederwiek-3.

Het [advies](#) van de Commissie mer heeft tot een aantal zaken geleid die belangrijk zijn geweest om in het MER op te nemen: zo is er in het MER ondermeer extra aandacht besteed aan de beschrijving van effecten op bodem en water voor verschil in spuiregimes vanuit het Haringvliet, natuurwaarden en de status van de Voordelta.

Op 28 november 2023 is de [vastgestelde NRD](#) gepubliceerd op de website van Bureau Energieprojecten.

3.2 Input omgevingspartijen

De vele contacten en actieve inbreng van belanghebbenden hebben geleid tot een grote hoeveelheid (omgevings)informatie. Dit is op verschillende manieren verwerkt:

1. [Aanscherping onderzoeken](#) - Naar aanleiding van gesprekken en vragen van partijen is het milieuonderzoek en het technisch onderzoek op punten uitgebreid of aangescherpt. Waar nodig zijn extra afstemmingsoverleggen georganiseerd om samen scherp te krijgen welke onderwerpen extra verdieping vroegen in deze fase en welke nuance belangrijk was om goed te verwoorden in de resultaten.

Voorbeelden zijn:

- a. Extra specialistenafstemming over KRW (chemische waterkwaliteit) en EMV (impact op trekvissen) bij tracéalternatief Binnenwateren;
- b. Op verzoek van Rijkswaterstaat is onderzocht of tracering bij aanlanding op de Maasvlakte onder de weg (Noordzeeboulevard) mogelijk was in plaats van over het strand, mede om de natuur te ontzien.
- c. Naar aanleiding van de zienswijze van LTO Noord en ZLTO is het beoordelingskader voor het MER-onderzoek op een aantal criteria aangevuld. Zo is een beoordeling en beschrijving van bodemopbouw in relatie tot herstel toegevoegd aan de onderzoeken. Ook is extra onderzoek

uitgevoerd naar de potentiële effecten van warmte en magneetvelden en is tenslotte inzichtelijk gemaakt over welke tracélengtes verschillende landbouwactiviteiten plaatsvinden (langjarige teelt, zoals boomkweek/fruitteelt, akkerbouw, grasland).

2. Opgenomen in IEA - Omgevingsbelangen en zorgen zijn verwoord in het [hoofdstuk Omgeving van de Integrale Effectenanalyse](#)¹¹. Het betreft algemene aandachtspunten die voor vrijwel alle tracéalternatieven en converterstationlocaties gelden. Deze punten vragen aandacht in het vervolg van het project. En het betreft onderscheidende¹² aandachtspunten, die worden meegenomen in de afweging en medebepalend zijn in de keuze voor een Voorkeursalternatief¹³.
Voorbeelden zijn:
 - a. Zorg om druk op de ruimte en afname van leefbaarheid door groot aantal (nationale) energieprojecten en andere projecten;
 - b. Zorg om permanente schade aan bepaalde natuurgebieden en langdurige schade voor landbouw bij de landtracés;
 - c. Zorgen om gebruik van (beperkte) geluidsruimte en permanente geluidsoverlast door converterstation;
 - d. Projecten die zijn toegevoegd aan het hoofdstuk Toekomstvastheid, zoals nieuwe woningbouwplannen van gemeenten (project Rietlanden in de gemeente Drimmelen).

3. Detaillering VKA in MER fase 2 - Alle lokale aandachtspunten langs de tracéalternatieven en bij de converterstationlocaties zijn opgenomen op de aandachtspuntenkaarten (te vinden op www.tennet.eu/nl/projecten/net-op-zee-nederwiek-3 en als bijlage bij de IEA). Deze kaarten zijn periodiek ge-update, op basis van nieuwe informatie uit gesprekken. Afhankelijke van het gekozen VKA, krijgen de aandachtspunten een plek in de detaillering van het VKA en afstemming over het beperken van effecten door het project. Hierover wordt in MER fase 2 contact gezocht met betrokkenen.
Voorbeelden zijn:
 - a. Ontwikkeling van bedrijventerreinen, woningbouw, natuur- en recreatiegebieden, zoetwaterinlaatpunten, lokale windparken en zoekgebieden voor zon op land, kruisen van wegen en kabels en leidingen.
 - b. Uit de aandachtspunten volgen in een aantal gevallen mitigatievoorstellen voor één van de tracéalternatieven (bijvoorbeeld om optimalisatie van de routing te bekijken) voor de volgende fase, zoals optimalisatie tracering en kabellegdiepte Voordelta.

4. Eisen en wensen voor ontwerp en realisatie - Partijen hebben eisen en wensen meegegeven die zij graag meegeven aan TenneT voor ontwerp en/of de uitvoering. Over deze eisen vindt in MER fase 2 nadere afstemming plaats. Na beoordeling krijgen ze al dan niet een plek in het ontwerp en/of in de

¹¹ Het hoofdstuk Omgeving van de IEA vindt u via www.rvo.nl/nederwiek-3

¹² Met *onderscheidend* wordt bedoeld dat het aandachtspunten betreft die een verschil weergeven tussen de tracéalternatieven en de converterstationlocaties.

¹³ De minister van KGG maakt de keuze voor een Voorkeursalternatief op basis van alle onderzoeksresultaten (IEA en MER), zienswijzen daarop, het bestuurlijk regio-advies en het advies van de Commissie mer

vergunningen en/of in de eisen die aan de aannemer gesteld worden.

Voorbeelden zijn:

- a. Eisen van de waterschappen ten aanzien van het kruisen van de primaire waterkeringen (kabelsysteem onder een dijk of duin door).
- b. Wensen met betrekking tot de periode waarin wel/niet gewerkt mag worden, om hinder voor bewoners of recreatie te beperken.

Graag bedanken we alle deelnemers aan één of meerdere participatieactiviteiten voor hun deelname en inbreng. We zetten de plezierige en constructieve samenwerking graag voort in de volgende fase.

Bijlage 2 Overzicht nationale energieprojecten in Zuid-Holland Zuid en West-Brabant

Figuur 5. 5 Nationale energieprojecten in de projectregio van Nederwiek 3

Meer informatie over deze projecten:

- [Delta Rhine Corridor](#): aanleg van ondergrondse buisleidingen en stroomkabels tussen Rotterdam, Limburg en Duitsland.
- [Hoogspanningsverbinding 380 kV Geertruidenberg – Krimpen aan den IJssel of Crayestein](#): nieuwe bovengrondse hoogspanningsverbinding tussen het hoogspanningsstation in Geertruidenberg en een hoogspanningsstation in Krimpen aan den IJssel of in Crayestein (bij Dordrecht)

- [Hoogspanningsstation Port of Moerdijk](#): Bouw van een nieuw 380/150/20 kV hoog- en middenspanningsstation in de omgeving van het haven- en industrieterrein Port of Moerdijk.
- [Hoogspanningsverbinding Zuid West 380 kV Oost](#): nieuwe bovengrondse hoogspanningsmasten en stroomverbindingen tussen Rilland en Tilburg.

Toekomstige projecten: Programma VAWOZ 2031-2040

Het elektriciteitsverbruik zal stijgen door elektrificatie van huishoudens, bedrijven en industrie en om helemaal te stoppen met het gebruik van fossiele brandstoffen als gas, kolen en olie, is meer duurzame energie nodig. Er wordt nu rekening gehouden met een mogelijke doorgroei van wind op zee naar circa 50 GW in 2040 en 70 GW in 2050¹⁴.

Het programma VAWOZ (Verbindingen Aanlanding Wind op Zee) 2031-2040¹⁵ onderzoekt waar en hoe energie vanuit nog te bouwen windparken op zee het beste aan land kan worden gebracht in de periode 2031–2040. Daarbij wordt onderzoek gedaan naar elektriciteit en waterstofverbindingen vanaf zee. Op land wordt ook onderzoek gedaan naar kansrijke locaties voor elektrolyse.

Of er in de toekomst extra windenergie naar Moerdijk of Geertruidenberg komt, wordt besloten in dit programma.

In MER fase 1 heeft Nederwiek 3 de mogelijkheid van twee extra ondergrondse verbindingen ná 2031 richting Moerdijk en Geertruidenberg onderzocht voor programma VAWOZ 2031-2040. Besluitvorming hierover vindt plaats in programma VAWOZ. Waar zinvol en mogelijk trekt Nederwiek 3 in MER fase 2 samen op met programma VAWOZ in de onderzoeken en afstemming met belanghebbenden. Dit is voor zowel de belanghebbenden als voor de projecten efficiënt.

¹⁴ Meer informatie is te vinden op [Wind op zee na 2030 - Wind op zee](#).

¹⁵ Meer informatie vindt u op [Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee \(VAWOZ\) 2031-2040 \(rvo.nl\)](#)

Bijlage 3 Informatiebijeenkomsten IEA en MER fase 1 van Nederwiek 3

In oktober 2024 organiseert het ministerie van Klimaat en Groene Groei informatiebijeenkomsten rond de terinzagelegging van de IEA en MER fase 1 van Nederwiek 3 (van 20 september tot en met 31 oktober 2024). U bent welkom bij de inloopbijeenkomsten. Hier zijn medewerkers van het ministerie van KGG en TenneT aanwezig die u meer kunnen vertellen over de routes en de converterstationlocaties, de aanlegmethoden, wat u gaat merken van het project en de planning van de werkzaamheden. Er hangen informatieve posters en schermen met de digitale projectenkaart. Ook is er de mogelijkheid een reactie in te dienen.

De bijeenkomsten vinden plaats van **19:00-21:00 uur**.

U kunt langskomen bij:

- De Witte Leeuw, Prins Hendrikstraat 6, Raamsdonksveer op **2 oktober**
- Dorpshuis Streona, Stockholmplein 6, Strijen op **7 oktober**
- Ons Dorpshuys, Het Fort 1, Drimmelen op **10 oktober**
- Droogdok Jan Blanken, Dokweg 5, Hellevoetsluis op **15 oktober**
- Offshore Expertise Centrum, Noordereiland 1, Stellendam op **16 oktober**

Daarnaast is er ook een spreekuur in het gemeentehuis in Zevenbergen (gemeente Moerdijk) op donderdag **3 oktober**. U kunt dan tussen **14:00-17:00 uur** en **18:00-20:00 uur** binnenlopen voor meer informatie, of om een reactie in te dienen.

Op deze avonden is ook informatie beschikbaar op posters over andere nationale energieprojecten in de regio. Er zijn mensen aanwezig van deze projecten waar u uw vragen aan kunt stellen.